

szerző által szerényen tanulmányának nevezett korszakmonográfia fényt gyűjtött a – Bessenyei szavaival – „porban heverő jó elmék” számára.

Kedves Tanár Úr, várjuk a további leckéket!

Németh S. Katalin

A Martinkó-díj első odaítélése, Martinkó-emléktábla

Az MTA Irodalomtudományi Intézetének XIX. századi osztálya évente odaítélt díjjal állít emléket az életében sokat melőzött, de kutató személyiségével, tudós etikájával és egész életművével példaadó Martinkó Andrásnak. 1996 júniusában bejelentett elhatározásuk szerint (lásd ItK, 1996, 759) az idősebb kollégájukról, mesterükről elnevezett és évenként kiosztott díj a tudományos színvonal méltó elismerése lesz az e korszak irodalomtörténetével foglalkozók számára.

A Martinkó-díj odaítélése nem életmű és nem könyv értékelését jelenti, hanem az előző év legjobb tanulmányát jutalmazza a múlt századi irodalom anyagában. A kuratórium, amelynek elnöke Szörényi László, titkára pedig Korompay H. János, az Intézet XIX. századi osztályából és külső szakértőkből áll: minden januárban ők választják ki a hozzájuk eljuttatott, az elmúlt évben megjelent anyagból a legszínvonalasabb tanulmányt. Ennek szerzője február elsején, Martinkó András halálának napján veszi át az emlékérmét, amelyet Gulácsy-Horváth Zsolt szobrászművész készített el.

A díjat első alkalommal Imre László érdemelte ki és vehette át bensőséges ünnepségen 1997. február 1-jén. *Műfaji differenciálódás és nemzeti identifikáció (A magyar regény a múlt század derekán)* című tanulmánya (ItK, 1995, 321–334) több évtizedes kutatás és egyetemi oktatás tapasztalatai alapján, elsősorban a műfaj történet területén mutatott föl jelentős eredményeket.

*

Az MTA Irodalomtudományi Intézete – a Budavári Önkormányzat támogatásával – 1997. szeptember 22-én Gulácsy-Horváth Zsolt által készített emléktáblát avatott fel Martinkó András egykori lakóházán (Budapest, I., Attila út 91.). Az emléktábla leleplezésekor Korompay H. János mondott ünnepi beszédet, amelyet az alábbiakban közlünk.

Martinkó András ma lenne 85 esztendőős. Születésnapján gyűltünk össze, hogy megemlékezzünk róla, és felavassuk azt az emléktáblát, amely egykori lakóházát jelöli meg.

Nem a mi ajándékunk ez: az ő egész élete volt ajándék. Már azzal példát mutatott, ahogy szülőhelyéről, Szuhogyról, a kilencgyermekes bányászcsaládból és a legnagyobb szegénységből eljutott a mezőkövesdi gimnáziumba, ahol nemcsak tanult, hanem, még diákként, tanított is. Úgy kapott tehát ismeretet, hogy rögtön tovább is adta: ez lett életpályájának vezérelve, ezt folytatta tovább, mint tanár és tudós.

Magyar–francia szakon végezte el a bölcsészettudományi kart, az Eötvös Collegiumnak Gombocz Zoltán igazgatósága idején lett tagja, majd, ösztöndíjasként, a párizsi Nemzeti Könyvtárban kutathatott. Így jutott el nagy szegénységében nagy gazdagságra: az első büszkévé, a második alázatossá tette, a rozsnyói és ungvári tanítás idején éppúgy, mint a Nyelvtudományi, majd az Irodalomtudományi Intézetben folytatott kutatómunkában.

Manapság, amikor országosan nehéz helyzetben vagyunk és napi gondokkal küszködünk, kötelező olvasmányként kellene megjelölni *Anyám egy napja* című visszaemlékezését. Nem azért, hogy helyzetünkre találjunk benne vizsgáztatást, hiszen a miénknél jóval nagyobb anyagi nyomorúságról van ott szó: elsősorban azért, hogy ne keressünk, ne kereshessünk körülményeinkben felmentést arra, amit szellemi, lelki, erkölcsi téren elmulasztunk.

Közülünk többeknek nyitott ajtót ennek a háznak a harmadik emeletén s vezetett be szobájába, ahol véget nem érő, felejtethetetlen beszélgetések élvezői lehetünk, egy rendkívüli ember kitárulkozásának tanúiként. Nemcsak a 19. század nagy klasszikusainak kutatója volt: utolsó könyve az *Ómagyar Mária-siralomról* szólt. Nemcsak az irodalom, hanem maga a nyelv, mindenekelőtt a jelentés tan is érdekelt. Nem véletlenül: mindvégig megőrizte a világgal való kapcsolatának állandó elevenségét és élénkségét, s az életet nagy talánynak és rejtvényfejtésnek fogva fel, felfokozott izgalommal nyomozott a megfejtetlen kérdések után, nemcsak szólva az irodalomról, hanem azt felsőfokon művelve is.

Tíz éve mondta azt, hogy „A tudományban – és az élet más területén is – egykor egekig magasztalt nagyság(ok)ra néhány évvel haláluk után alig emlékszik valaki.” Az utóbbi évek bebizonyították ezt az igazságot. Annak az életműve azonban, aki soha nem kapott kitüntetést, s aki a nagydoktori vita előtti éjszaka halt meg, egyre gazdagodik. Szülőhelyén Martinkó András Közművelődési Egyesület működik, az iskola az ő nevét viseli, az Irodalomtudományi Intézet pedig, amely hagyatékát őrzi és gondozza, évente a Martinkó András-díjjal jutalmazza a legjobb 19. századi irodalomtörténeti tanulmány íróját. Az emlékéremnek, amelyet csak kevesen kaphatnak meg, nagy a szakmai értéke. Kinagyítva viszont, ezen a táblán, mától mindenki tulajdona: birtokbavételének egyetlen feltétele, hogy megálljunk előtte és emlékezzünk.

Beszámoló az MTA Textológiai Munkabizottságának üléséről (1997. február 10.)

Február 10-én tartotta ez évi első ülését a Textológiai Munkabizottság a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Az ülésen tizennégy tag és egy meghívott vett részt. Bíró Ferenc, a Bizottság elnöke, az ülés elején néhány hozzá érkezett levél alapján állásfoglalást kért a jelenlevőktől. Orosz László a Katona kritikai kiadás IV. kötetén a kecskeméti kulturális bizottságtól kapott támogatás segítségével dolgozik. Kötetét készítve számtalan új adatra bukkant, így a szöveg kiadásával a tervezettnél lassabban halad; épp ezért a Bizottság támogatását kérte a határidő módosításához. Ismerve Orosz László munkájának megbízható színvonalát, lelkiismeretességét, valamint a kutatott anyag természetét, a Bizottság szakmailag egyértelműen indokoltan tartotta kérelmét és munkájának folytatását. Hasonlóan egyöntetűen támogatja mindenki a KLTE Régi Magyar Irodalmi Társzékének javaslatát, hogy a Csokonai kritikai kiadás hátralévő két prózai kötetének esetében sorozatszerkesztéssel Szuromi Lajost és Debreczeni Attilát közösen bízzák meg. Végül Penke Olga (Szeged) levélben benyújtott tervéről, Dugonics András *Etelka* című regényének kritikai kiadásban való megjelentetéséről szavazott igennel minden jelenlevő.

A tervezett első napirendi pont, a *Juhász Gyula Összes művei* című sorozat helyzetét összegző beszámoló elmaradt, mivel a téma referense, Lengyel András meg-